

Vannak vidékek...

Ékes közösségekben Muravidéken

„Vannak vidékek gyönyörű tájak ahol a keserű számban édessé ízesül vannak vidékek legbelül szavak sarjadnak rétjein gyopárként sziklás bércein szavak kapaszkodnak szavak véremmel rokon a patak szívemben csörgedez csobog télen hogy védjem befagyok páncélom alatt cincogat jeget-pengető hangokat tavaszok nyarak őszeim maradékaim s őseim vannak vidékek viselem akár a bőrt a testemen meggyötörten is gyönyörű tájak ahol a keserű számban édessé ízesül vannak vidékek legbelül”

/Kányádi Sándor: Előhang/

A huszonegyedik század első negyedéhez közeledve a globalizált világ, európaiságunk történései, magyarságunk erősödése, felértékelődött ősi hagyományaink: ebben a miliőben teljesül ki létünk.

Valóban ez lehet az alaptézisünk, hiszen előttünk számtalan példa van arra, hogy milyen rohamos tempóban kutatjuk régi ételeinket, a kemencében sütést, a lovas hagyományokat, a búcsúk újratemtését, ősi szőlő- és gyü-

mölcsfajtáink újraültetését, a népi kézművesség ősi mestersegeinek bemutatását, visszatanítását, a mindennapi mesemondást.

A Nemzeti Művelődési Intézet 2014. június 11-én stratégiai megállapodást írt alá a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztallal, melynek tagjai sorában szerepel a Szlovéniában, Lendván működő Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet is. Az együttműködés célja a magyar kultúra gazdagítása, a Kárpát-medence helyi értékeinek megőrzése, közvetítése, az itt meg-

valósuló művelődési folyamatok eredményességének elősegítése.

Muravidék, ez a varázslatos táj szomszédos Zala és Vas megyékkel: Őrség, Göcsej és Hetés elválaszthatatlan néprajzi tájegységek forrtak itt össze az évszázadok során. A népszámlálási adatok alapján 7 és fél ezerre tehető a Muravidéken élő magyar lakosság száma, ám a becslült adatok szerint 10 ezer körüli a magyarsághoz tartozó, magyar kultúrát ápoló és szerető, magyar nyelvet beszélő lélekszám. Lendva, ez a gyönyörű, szőlőhegyek övezte település a központja

Anyanyelvi szakmai fórum Lendván

a magyarlakta kis falvak kulturális, oktatási és gazdasági életének, a magyar kultúrát ápoló közösségeknek. A Muravidéki Magyar Nemzeti Önkormányzati Közösség által közel három évtizede alapított intézet pedig minden kulturális közösségi, közművelődési kezdeményezés központja a térségben.

A Nemzeti Művelődési Intézet megalakulása óta fontosnak tartja a kulturális együttműködést és kapcsolatot a határon túli magyarsággal a közös magyar értékek mentén, így Zala és Vas megye is régóta szorosan együttműködik a muravidéki magyarsággal, a magyar szervezetekkel. A Zala Megyei Igazgatóságon folyamatosan zajlik az együtt gondolkodás, a kulturális rendezvények közös megálmodása, megrendezése.

A lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézettel (későbbiekben: MNMI) való együttműködés keretében többek között a kulturális szférában dolgozó kulturális szakemberek megbeszéléseire, szakmai fórumokra, a Zala megyei művészeti (népdalkör, néptánc, színjátszás) csoportvezetők muravidéki népművészetet visszatartó tevékenységére és a művészeti csoportok rendszeres, kölcsönös vendégfellépéseire került sor.

Felmenő rendszerű találkozók is megvalósultak a megyei igazgatóság és az MNMI között, például gyermek- és felnőtt színjátszás témakörében, népdalköri találkozók, szakmai tapasztalatcserén, ösztönművészeti fesztiválokon, képzőművészeti alkotótáborokban, anyanyelvápolás területén.

A Muravidéken működő műkedvelő csoportok, közösségek számára meghatározóak voltak az együttműködésben töltött évtizedek, hiszen a hetési hímezésvilág, a versmondás öröme, a kézműves mesterségek visszatartása kapcsán újjáéledt a közösségi lét, a közösségekben töltött idő minőségivé vált.

A szlovéniai magyarlakta kis falvakban az értékörzés mintapél-

dáit követhetjük nyomon. Közösségi rendezvényeiken minden évben ünneplik a jubiláló művészeti csoportokat: a már 20 éve működő hetési hímezőköröket, népdalköröket.

2014-ben a Nemzeti Művelődési Intézet részéről a határainkon túlnyúlva elérhetővé váltak azok a magyarlakta települések, ahol az ott élők szívesen fogadták a Kapunyitogató programot és annak szellemiségét. A cél az volt, hogy azokon a településeken, ahol a művelődési ház bezárt, csak úgy mond „kulcsos” házként működik, néhány napra kinyíljon a közösségi színtér, és a falunapokhoz kötődően szervezett kulturális programok mellett más közművelődési ese-

ményeken is részt vehessen a helyi lakosság.

A Nemzeti Művelődési Intézet Kapunyitogató programja kapcsán kiemelendő a két szlovéniai muravidéki település, Kót és Radamos, ahol a határon túli magyarság kulturális, hagyományörző tevékenységeinek támogatása keretében családi nap, helyi alkotók kiállítása és ismeretterjesztő előadások alkották a közösségépítő eseményt.

Megható volt Radamoson a helyi értékek megtekintése során a közös múlt, a földrajzi közelség adta közös értékrend megcsillanása. A néprajzi tárgyakat, régi eszközöket a résztvevők mutatták be, nem kis nosztalgiával a szívek-

Kapunyitogató, Radamos

Muravidéki szötte, Muravidéki Értéktár

ben. A családi nap, a Kapunyitogató mindenkinek élmény volt: nagy sikert aratott a történelmi íjász-bemutató, a gyógynövény-ismertető és -bemutató, a kreatív képesség-fejlesztő játékok, az apró emléktárgyak készítése. A Zala Megyei Népművészeti Egyesület népművész mesterei kézműves foglalkozáson, mesterségbemutatón gondoskodtak a csuhéból készülő tárgyak, valamint a kosárfonás és mézeskalács-készítés továbbörökítéséről.

Radamos településen a Kapunyitogatót követően elindult az „Újra öltünk, örökítünk” program, melynek célja a helyi magyar hímző kultúra népszerűsítése, továbbtanítása vegyes korosztályú résztvevőkkel. Az Intézet a program keretében a közösségi művelődés eszközeivel kívánta előmozdítani a tárgyalkotó népművészet, ezen belül a hímzés elméleti és gyakorlati tudáskincsének újrafelfedezését és továbbadását.

Kóton a több éve szünetelő népdalkör a Kapunyitogató után újra összeállt.

Az együttműködések kapcsán mindig fontosak a visszatekintések, az eredmények láttatása, a jövőkép felvázolása. 2013-ban, Lendván a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet alakulásának 20. éve alkal-

mából rendezett nagyszabású rendezvényen a Nemzeti Művelődési Intézet is örömmel képviseltette magát. A határon túli kulturális központ a jubileum alkalmából kétnapos programsorozattal és káprázatos gálaműsorral emlékezett meg az elmúlt két évtized kulturális eseményeiről.

A kapcsolat az értékek mentén folytatódott; ennek ékes példája a Nemzeti Művelődési Intézet és a Magyar Nemzeti Értékek és Hungarikumok Szövetségével közösen megrendezett, két évente megvalósuló Magyar Értékek Napja, ahol 2015-től képviseltette magát Muravidék, impozáns gasztronómiai és

népművészeti bemutatkozásaival. Muravidék értékei minden alkalommal elkápráztatták a nagyközönséget: a füstölt búbos túró és a vágott zsír a helyi gasztronómiából a rendezvény látogatóinak kedvelt csemegéje volt, a népdalkörök viselete a muravidéki hímzéssel szintén nagy sikert aratott.

Az értékmentés Muravidéken is létfontosságú, ezért a Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség Tanácsa (MMÖNK) 2015. december 7-ei rendkívüli ülésén létrehozta a Muravidéki Magyar Értéktárat és a Muravidéki Magyar Értéktár Bizottságot. A lendvai vár, a szoknyás harang, a vágott zsír, a muravidéki kerekpercec, a fumu, a hetési férfi és női viselet, a batikolt hímes tojás mind szerepel az értékek között Muravidéken, melyet igényes kiadványba szerkesztett a bizottság.

Számos esemény említhető még a lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet és a Nemzeti Művelődési Intézet közös programban való részvételéről. Például a Kárpát-medencei Társadalomfejlesztés Műhelysorozat, mely Szlovéniában, Muravidéken fantasztikus látóúttal zárult fiatal, a kultúra iránt érzékeny résztvevők bevonásával, Lendva, Hosszúfalu, Petesháza, Zsitkóc, Hodos, Kapornak,

Petesháza, Látóút

Muravidéki szavalóverseny

Dobronak települések meglátogatásával, értékeinek megtekintésével.

A határainkon túli magyarlakta települések legnagyobb kincse a magyar nyelv. Hogy Muravidéken ez milyen fontos és elsőrendű, arra a minden évben, több mint két évtizede megrendezett Muravidéki Szavalóverseny a legkiválóbb példa.

Rendkívül örvendetes volt a nagyszámú muravidéki részvétel az évek során a falusi, vidéki életről szóló Falusi Krónika Országos és Határon Túli Vers- és Prózamondó Találkozó elődöntőjén Muravidéken Hosszúfaluban, hozzájárulva a magyar nyelv és irodalom szeretetéhez, műveléséhez. Anyanyelv-ápolás magasfokon.

Amely magyar kisebbség olyan hűen őrzi anyanyelvét, s ezt többszörösen bizonyítja nemcsak az irodalom, ám más területeken, feltétlen ünnepelnie is kell ezt, mintegy biztatásként is az új felnövekvő generáció felé is.

A Muravidéki értékek kapcsán, s azzal a gondolattal, hogy milyen fontos a történetek gyűjtése, a közösségi beszélgetések, s azok papírra vetése az utókor számára. Íme, egy muravidéki történet:

Felejthetetlen találkozás Kányádi Sándorral, Sándor bácsival – hi-

hetetlen, alig merem leírni, együtt hallgattuk zsűriként a muravidéki szavalatokat – és itt hallom fülemben a beszélgetések során tőle elmondott szívszagatóan, gyötrelmesen fájdalmas gyönyörű versét Purdéről, hajdani kutyájáról, és a komiszkodó, izgalmas balladafoslányt: „Ki szerelmét kikiáltja, veszed uram szégyenfára...”, amelyen aztán jót mosolyogtunk együtt a zsűritársakkal. Már szemünk elé is tárult a meghitt szobaként berendezett hosszúfalusi (Muravidék) nagyterem, a levegőben már érezni lehetett a valami fortélyosan varázslatos tea illatát a levegőben, és a hatalmas ezüstenyőre nézve, ami karácsonyi díszbe öltözött, már gyülekeztek a kicsi elsősök, és megszeppenve pislogtak a zöld színű dobogó felé, ahol hamarosan sorra kerülve elmondhatták a verseiket. A gondos versválasztáson és a vers előadásának kimun-

kálásán kívül minden szempárban tükröződött a legfontosabb dolog: amit tesz, azt örömmel teszi. És ez minden titok nyitja. Nem kell más, csupán meglelni az örömet a mindennapokban, a versben és főleg erre megtanítani a versmondókat. A szerényen a hátsó sorokban helyet foglaló apukák, anyukák, nagyszülők izgalmát pedig az övéikért a fel-fel szabaduló nagy sóhajtásokból tudtuk, hogy a legfontosabb az otthonról jövő támogató szeretet. Súlyos volt a magyar szónak. A Muravidéki Szavalóverseny egyben a Nemzeti Művelődési Intézet Zala Megyei Irodája által szervezett Falusi Krónika Országos és Határon túli Vers- és Prózamondó Találkozó elődöntője is volt.

A verseket Muravidéken már rég nem kizárólag a győzelem reményében mondja egyre több kis- és nagydiák. A magyar kultúra egyik kiemelkedő és példaértékű együttműködésének mintája a lendvai iskolák és a szervező Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet közös értéke a Muravidéki Szavalóverseny.

És persze mit érne a költő, ha nincs ihlete, mit érne a vers, ha nem lenne olvasója, mit érne a versmondó, ha nem lenne segítő felkészítője, támasza, az otthon melege és mit érne a sok előadásra váró mű, ha nem lenne bemutatkozási lehetőség? Hogy is mondja ezt csodálatosan Nemes Nagy Ágnes Párbeszéd című versében:

– Engedj zászlórúd! Miért maroksz vissza a széltől?

– Rongy lennél egyedül. Így lobogó, lobogó.

TÖRÖK KÁROLYNÉ MISZORI MARIANNA okleveles kulturális mediátor, közművelődési szakértő, magyar-népművelés szakos tanár, közoktatási vezető. 1982 óta – művészeti, módszertani szakreferensként, iskolaegység-vezetőként – megszakítás nélkül dolgozik a közművelődésben, 2013 óta a Nemzeti Művelődési Intézetnél. A Szakmai Módszertani Főosztály Módszertani Osztályának, majd a Szakmai Igazgatóság Szakmai Mintaprogram Központjának vezetői feladatát látta el. Nevéhez fűződik a Falusi Krónika – Olvasókörök, Közösségek Találkozója országos mintaprojekt. Jelenleg a Vas Megyei Igazgatóság módszertani referense. Számos kiadvány szerkesztője és publikáció szerzője hagyomány-ápolás, magyar nyelv és művészeti témakörökben. Értéktörző, támogató és kapcsolatépítő munkájáért a Muravidéki Magyar Kultúráért kulturális különdíjban részesült.